

Kankor --- 2016. szeptember

Érdekes módon a nagyvadjaink közül a mindenki számára „elérhető” vaddisznó trófeájával foglalkozik a vadászati közélet a legkevesebbet, annak korbecslésével sok megyében még a trófeabíráló bizottságok sem törődnek, a bírálati lapon egyszerűen üresen marad a kor rubrika.

Mi lehet ennek az oka? Minden bizonnyal onnan indul a dolog, hogy hazánkban nem létezik (legalább is országos szinten, szabad területen) a vaddisznóval kapcsolatos „trófeagazdálkodás”, az éves terítékadatokban is csak egyszerűen „kan” szerepel – nincsenek elkülönített korosztályok, minden 50 kiló feletti hím ivarú disznó kannak számít, legyen az egy jól megtermett malac, vagy egy átlagos süldő.

Bírálatra is csak a 16 centiméter feletti agyarakat „kell” bevinni, pedig fogtam már a kezemben öreg disznó 14 centi átlaghosszúságú erős bronzérmes agyarát, ugyanúgy, mint jó 18 centis „aránytalan” két évesét. Ezen dolgokon minden bizonnyal volna mit formálni. Például a 16 centis „álomhatár” helyett lehet, hogy okosabb lenne korhoz kötni a bemutatás kötelezettségét, mondjuk két éves kor felett kelljen elbíraltatni elejtett kanunk agyarát.

Itt egyből felmerülhet a kérdés: melyik a két éves, melyik a három, hogyan állapítsuk meg a kort agyar alapján? Erre szeretnék – ha nem is tökéletes választ, legalább valamiféle iránymutatást adni...

Szakkönyveket lapozva találkozhatunk különféle módszerekkel, ilyen a Brandt-féle alakszám, ami a nagyagyar fenési síkjának a sarkánál és a gyökérnyílásnál mért átmérőt viszonyítja egymáshoz; vagy a Bieger-féle módszer, aki a nagyagyar fenési síkjának a hosszából következtet a korra, másik módszerében szintén a nagyagyarnál kereste a megoldást, annak hossza és húrméretének aránya között. Egyes módszereknél az agyar állkapocsból kiálló és a bent levő részének a hányadából lehet következtetni.

Azt is mindenki tudja, hogy az idősebb kanok agyara (nagyjából négy éves kor felett) főzőskor „kicuppan” előre, míg a két-három évesekét vésni, faragni kell, hogy hozzáférjen az ember. Én pusztán a nagyagyarakból kiinduló korbecslést egy kissé falsnak érzem, ugyanis azok íve, fenési síkja, állkapocsból kiálló hányada nagymértékben függ attól, hogy milyen „viszonyban” vannak a kisagyarakkal, egymástól való távolságuk, bezárt szögük, stb. Mindegyikben lehet igazság, sőt van is, de egyik becslési módszerben sincs komoly hangsúly fektetve a kisagyarakra. Bizonyára azért, mert nem sok mérnivaló van rajta, nem sok törvényszerűséget lehet felfedezni akár a vastagságának, vagy a hosszának az arányaival, de van egy dolog, amit ha mérni nem is, de egy kis megfigyelési hajlammal, jó szemmértékkel lehet látni, sőt talán még a kanunk korára is lehet következtetni belőle. Ez lenne a kisagyar fenési síkjának a törései, hogy „hány” sík van rajta. Megmondom őszintén, én szakirodalomban erre a módszerre való utalást nem találtam – ami persze nem jelenti azt, hogy nem lehet –, valamikor gyerekkoromban apámtól tanultam, ő meg a vadásztársaságunk akkori öreg vadórétől gyűjtötte be az ígét.

Minden esetre más korbecslési módokkal, és bírálati adatokkal is összevetve azt tudom mondani, hogy öt éves korig pontosan meghatározhatjuk vele, hány éves is volt az elejtett agyarasunk. Szóval ez a módszer alapján úgy lehet „leolvasni” a kan korát, hogy ahány törést látunk a kisagyar fenési síkján, annyi plusz egy éves a kanunk. Ugyebár első évben még „nem érnek össze” a vaddisznó szemfogai, így akkor még nem fen. Két évesen kialakul az első fenési sík, ez nagyjából fél- és egy centi közötti, egyenes, törés nélküli. Harmadik évében kezd a kanunk fenni a második fenési síkot. Négy évesen már három – jól kivehető – töréssel rendelkezik a kisagyarunk fenője, majd még a negyedik fenési sík is kivehető a következő évben, aztán a későbbiekben kezdjük elveszíteni a fonalat. Úgy gondolom, hogy ez a módszer a kannak öt éves koráig viszonylag pontosan megmutatja a korát. Hat éves – vagy annál is

idősebb – kannál egyébként is öreg, érett egyedről beszélünk, már tényleg csak becsülni lehet a kort. Ekkorra a fentebb említett fenési síkok egybeolvadnak, nem lesz közöttük konkrét törés. Ahogy öregszik a kan, úgy lesz egyre jobban „egysíkú”, végül egyre rövidebb a kisagyar fenése, mindemellett az egész kisagyar mintha belülről csontosodna kifelé. Volt a kezemben olyan kisagyar, mely szinte tömör csont volt, csak egy picike üreg volt már az egyébként is eléggé beszűkült gyökérnyílásánál, egykori tulajdonosa minden bizonnyal vén remete lehetett.

Juhász Ferenc